

*educational creative product; providing increased value of reflexive activities; motivation of cognitive activity of students through a variety of factors; extensive use of complex methods and mechanisms of creative activity, in particular heuristics for a successful adaptation.*

**Key words:** *training of students, didactic adaptation of students, problems of adaptation, general learning competence, heuristic learning, principles of heuristic learning, methods of heuristic learning, successful educational environment.*

УДК 811.161.2'243:378.091.212-054.6

Інна Левенок

Сумський державний університет

ORCID ID 0000-0002-3423-7175

## **ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УКРАЇНСЬКОМОВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ (НА ПРИКЛАДІ МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)**

*У статті на основі вивчення нормативних документів та аналізу наукових джерел розкрито сутність основних педагогічних підходів (комунікативного, професійно-орієнтованого, комунікативно-когнітивного, евристичного, особистісно-орієнтованого та соціокультурного) при викладанні української мови як іноземної для студентів-іноземців медичного інституту Сумського державного університету. Обґрунтовано необхідність формування професійної комунікативної компетентності, урахувавши підходи з метою вдосконалення процесу навчання іноземців, а також співвіднесення навчальних програм із європейськими.*

**Ключові слова:** *іноземні студенти, мовне навчання, українська мова як іноземна, медичні факультети, вищий навчальний заклад, педагогічні підходи.*

**Постановка проблеми.** Інтеграція України до європейського освітнього простору відкриває нові можливості для навчання іноземців у вітчизняних вищих навчальних закладах і дає підстави бути рівноправним партнером у розробці та створенні міжнародних стандартів якості освітніх послуг. Згідно з даними українського державного центру міжнародної освіти на 2015–2016 н. р. [13], в Україні навчається 63906 іноземних студентів із 148 країн світу. Значною популярністю користуються медичні спеціальності, які обирають близько 40 відсотків іноземців, і кількість таких студентів рік від року зростає.

У професійній підготовці іноземних студентів медичних спеціальностей пріоритетне місце відведено мовній підготовці, що є дуже важливим чинником не тільки для їх швидшої адаптації та інтеграції в освітнє середовище, а й для подальшої професійної діяльності. Вивчення іноземцями української мови як державної покликано забезпечувати функцію міжнаціонального спілкування. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 997 від 18.08.2016 р., є потреба «забезпечити вивчення державної мови іноземними студентами та аспірантами в обсязі, необхідному для навчання та/або побутового спілкування відповідно до освітніх програм» [6]. У зв'язку з цим важливо координувати мету, зміст,

форми, методи, принципи мовного навчання іноземних студентів. Отже, зростає потреба в більш детальному вивченні педагогічних підходів до українськомовного навчання студентів-іноземців медичних факультетів та модернізації методичних і методологічних освітніх засад відповідно до вимог європейських документів із мовної освіти.

**Аналіз актуальних досліджень.** Про право на здобуття іноземцями вищої освіти поряд із громадянами України акцентовано в Законі України «Про вищу освіту» [2]. Концептуальні підходи, рівні оволодіння мовою, концепції та процеси вивчення й викладання мови сформульовані в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [1]. Проблеми розвитку комунікативних умінь іноземних студентів досліджують Є. Пасов [7], Ю. Юсеф [12]. Обґрунтування аспектів мовної підготовки іноземних студентів здійснили Н. Северина, Л. Левицька [10], Я. Проскуркіна [9]. Цікавий досвід вищих навчальних закладів щодо вивчення державної мови іноземними студентами. Зокрема, питання щодо мовного навчання та вивчення державної мови іноземними студентами у Сумському державному університеті досліджують Л. Біденко, Є. Бурнос, М. Набок, А. Силка [3]. Водночас, у наукових джерелах недостатньо висвітлені педагогічні підходи мовного навчання для іноземних студентів медичного профілю.

**Мета статті** – розкрити сутність базових педагогічних підходів при викладанні української мови як іноземної для студентів-іноземців медичного інституту Сумського державного університету.

**Методи дослідження.** Використано загальнонаукові методи аналізу навчальних програм та нормативно-правових документів, наукових джерел з метою характеристики педагогічних підходів, які використовуємо при викладанні української мови як іноземної для студентів-іноземців медичного інституту Сумського державного університету.

**Виклад основного матеріалу.** В українських законодавчих актах і натепер не чітко виписано визначення «іноземний студент». Згідно з характеристикою Організації економічного співробітництва та розвитку, поняття «іноземний студент» (foreign student) розглядається так: «іноземний студент – це особа, яка їде в країну, відмінної від власної, з метою здобуття там вищої освіти» [8]. Проведений аналіз наукових джерел дає підстави розглядати поняття «іноземець» для позначення особи, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав» [2].

Зі збільшенням кількості іноземців актуалізується питання щодо вдосконалення процесу мовного навчання з урахуванням міжкультурних особливостей. Відповідно до Концепції мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України [4], іноземні студенти мають право вільно обирати мову викладання: українську, російську, англійську або іншу. Вища школа повинна забезпечити навчання іноземних студентів мовою, що

визначена умовами контракту. Як показують результати анкетування та бесід, більшість іноземних студентів обирає російську або англійську мову для навчання. Вибір мови зумовлений, передусім, мовним соціокультурним середовищем регіону, а також навчально-методичним забезпеченням вищого навчального закладу. Проте діяльність Міністерства освіти і науки України спрямована на підвищення інтересу до української мови не тільки в межах держави, а й за кордоном. Питання вивчення української мови іноземними студентами у вищих навчальних закладах регламентовано наказом Міністерства освіти і науки України № 997 від 18.08.2016 р. [6]. У перспективі українська мова може отримати статус мови міжнародного спілкування. Міністр освіти та науки України зазначила, що «вже розроблено міжнародний стандарт з української мови, а також ведеться робота із запровадження міжнародно визнаного сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної, що надасть можливість представникам інших національностей вивчати українську як другу іноземну мову» [11].

У зв'язку з цим освітні програми потребують перегляду та вдосконалення. Більш детально розглянемо мету та зміст української мовної підготовки іноземців. Головна мета навчання української мови іноземних студентів медичного профілю реалізується у практичних (комунікативних), навчальних та виховних завданнях. Ці завдання можуть бути реалізовані лише за умови досягнення іноземними студентами певного рівня оволодіння мовою, тому комунікативна мета навчання є провідною. Ця мета здійснюється шляхом формування у студентів необхідних мовних та мовленнєвих умінь у читанні, аудіюванні, говорінні та письмі [10]. Тобто мовна підготовка спрямована на формування професійної комунікативної компетентності іноземних студентів.

Для реалізації цієї мети важливо вдосконалити навчальні програми мовної підготовки. У Сумському державному університеті в навчальні плани підготовки студентів 4-го курсу медичного інституту введено навчальну дисципліну «Українська мова як мова професійного навчання». Цей курс має на меті ознайомити іноземних студентів із основами української мови, дати поняття про фонетичні та граматичні особливості, забезпечити оволодіння лексичним мінімумом. Основним завданням курсу є формування мотивації іноземних студентів до вивчення української мови, яка є державною мовою, офіційною мовою медичної документації. Програму навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» для іноземних студентів першого курсу медичних факультетів проектуємо з урахуванням комунікативного, професійно-орієнтованого, комунікативно-когнітивного, евристичного, особистісно-орієнтованого, соціокультурного підходів. Охарактеризуємо детальніше зазначені педагогічні підходи.

Викладання мови важливо здійснювати з урахуванням *комунікативного підходу*, тому що саме на початковому етапі мовної підготовки

іноземних студентів комунікативна мета є провідною. Сформульовані Є. Пасовим [7] принципи комунікативного навчання іноземної мови дозволяють отримати найбільш повне уявлення про комунікативний підхід.

Принцип мовленнєво-розумової активності передбачає таку організацію навчання, за якої іноземні студенти постійно задіяні у процесі спілкування. Згідно з цим принципом, змістовою основою комунікативного навчання виступає проблемність. Для організації процесу навчання та спілкування необхідно здійснити вибір тих проблем та проблемних ситуацій, які здатні активізувати розумову діяльність студентів. Принцип мовленнєво-розумової активності передбачає, що будь-який мовленнєвий матеріал (фраза, текст) має комунікативну цінність, тобто використовується носіями мови у процесі спілкування. Комунікативний підхід викликає не зовнішню, а внутрішню активність іноземних студентів, коли вони залучені у процес спілкування, навіть не сказавши вголос жодного слова [7, 120].

Принцип індивідуалізації Є. Пасов вважає основою комунікативного навчання, одним із головних засобів створення мотивації. Спілкування завжди індивідуальне, завжди забарвлене всіма рисами індивідуальності людини: індивідуальними, суб'єктивними й особистісними. Принцип ситуативності передбачає визнання ситуації як одиниці організації процесу навчання іншомовного спілкування. Ситуація в комунікативному навчанні іноземних студентів забезпечує презентацію мовленнєвого матеріалу, формування мовленнєвих навичок. Принцип новизни важливий для успішності комунікативного навчання. Новизна стосується змісту матеріалу (текстів, вправ), умов навчання (організації навчання), прийомів навчання, форм організації навчального процесу (видів уроків) тощо. Принцип новизни забезпечує підтримку інтересу до навчання, формування мовленнєвих навичок [7, 121].

Ураховуючи зазначені вище принципи, виокремимо основні завдання викладання курсу української/російської мови як іноземної на початковому етапі навчання, зокрема формувати вміння та навички ознайомлювального та вивчаючого читання; формувати вміння репродукувати інформацію прочитаних текстів; ставити питання та відповідати на них по прочитаному (прослуханому) тексту; вести бесіду; формувати власне висловлювання; складати мікродіалоги; формувати вміння складати план (простий, складний, концептуальний, тематичний), конспектувати прочитаний та прослуханий матеріал; складати за аналогією власний мікротекст на основі плану тощо [1].

Навчальна дисципліна «Українська мова як іноземна» покликана забезпечити оволодіння студентами-іноземцями підмисловою медичних спеціальностей наукового стилю мовлення. Існує потреба в інтеграції та взаємозв'язку мови з базовими навчальними дисциплінами (Українська/Російська мова + Біологія, Анатомія, Гістологія, Хімія тощо).

Граматичний і текстовий матеріал, тренувальні вправи доцільно підбирати з урахуванням обсягу та змісту природничо-наукових дисциплін (анатомія, біологія, хімія тощо) з урахуванням *професійно-орієнтованого підходу*, що забезпечує розуміння конкретних професійних проблем і адекватність формулювання висновків, об'єктивного сприйняття спеціальних термінів та медичної лексики, виокремлення головної інформації, оцінювання її значущості з позиції професійної діяльності.

Використання *когнітивного підходу* допомагає інтуїтивному засвоєнню мови у процесі спілкування. Когнітивний підхід отримав методичну реалізацію в межах свідомо-практичного методу навчання та в методиці викладання іноземних мов. Основоположником когнітивної теорії вважають американського психолога Дж. Брунера [9], який обґрунтував три стадії вивчення будь-якого предмета, у тому числі й мови: 1) отримання нової інформації у вигляді знань; 2) закріплення набутих знань та їх розширення і використання під час вирішення нових завдань; 3) перевірка адекватності застосування сформованих знань, умінь і навичок. Під *комунікативно-когнітивним підходом* розуміємо таку організацію навчального процесу, що підпорядкована системі комунікативно- і професійно-пізнавальних та когнітивних завдань, передбачає вивчення мови в дії, у реальному функціонуванні та ґрунтується на принципах комунікативної спрямованості, свідомості й активності студентів.

Підвищити інтерес іноземних студентів до вивчення нової для них мови та мотивувати їх до використання мови на практиці допомагає *евристичний підхід*. «Батьком» підходу вважають давньогрецького філософа Сократа, який доводив, що бесіда допомагає пізнати незнане і знайти істину. Евристичний підхід є способом саморуху, самоздійснення, тому що студенти орієнтуються не на готові відповіді викладача, не на готову інформацію, а на самостійне відшукування, відкриття і вироблення своїх правил, законів, істин. Роль викладача зводиться до того, щоб за допомогою запитань наблизити, підвести студентів до істини. Уміння дискутувати, вести бесіди допомагає іноземцю відкрити для себе раніше невідомі поняття, до яких він дійшов самостійно, на основі набутих знань, використовуючи власний творчий, інтелектуальний та емоційний потенціал і отримати задоволення від результату. Евристичні методи (мозковий штурм, сократична бесіда тощо) допомагають колективній, творчій та пошуковій роботі студентів на практичних заняттях. Чим більше студенти спілкуються, тим більше власних відкриттів вони здійснюють, удосконалюючи мовні та мовленнєві якості.

Однак, як показує досвід викладання в медичному інституті Сумського державного університету, кожний студент сприймає інформацію по-різному. Особливістю викладання мови для іноземних студентів є врахування їхніх вікових, мовленнєвих, культурологічних особливостей, навчального досвіду. Полікультурні групи з різних країн, з різним рівнем комунікативних навичок

вимагають від викладача урізноманітнення матеріалу, щоб кожен іноземний студент мав змогу оволодіти мовленнєвими компетентностями. Викладачеві необхідно здійснювати *особистісно-орієнтований підхід* при викладанні мови іноземним студентам. Доцільно використовувати різноманітні форми й методи організації навчальної роботи, продумувати чергування різних типів завдань, заохочувати вихованців до висловлювання оригінальних ідей і гіпотез, прагнути до створення ситуації успіху для кожного студента. Важливо підбирати вправи та комунікативні ситуації з урахуванням наряду підготовки студентів (наприклад, тексти, що стосуються лікувальної справи, найбільш уживану лексику в межах визначеної тематики і сфери спілкування).

Важливо організовувати навчальний процес так, щоб існувала співпраця «сильних» і «слабких» студентів, прослідковувалася тенденція права вибору, підбираючи завдання різної складності. Пріоритетним видом діяльності є реальна розмовна практика. Для забезпечення позитивного емоційного ефекту в засвоєнні іноземної мови необхідно ширше залучати улюблені пісні, книги, фільми учасників групи. Доцільно передбачити таку побудову занять, щоб кожний студент-іноземець міг працювати зі своїм улюбленим матеріалом безпосередньо в аудиторії [5].

Процес адаптації, соціалізації й навчання іноземних студентів у новому середовищі неможливий без урахування положень *соціокультурного підходу*. Головним джерелом соціокультурних знань для іноземних студентів є текстова інформація. Викладачеві доцільно насичувати мовну програму темами, які стосуються основ адаптації до іншомовного середовища, актуального навчально-професійного спілкування, майбутньої професії, наприклад, тем медичного спрямування: «Україна – європейська держава», «Місто Суми», «Мій університет», «В аудиторії», «Моя майбутня професія – лікар», «В аптеці», «На прийомі у лікаря» тощо.

Соціокультурний підхід сприяє формуванню лінгвосоціокультурної компетентності, тобто здатності іноземцям до розуміння культури іншого народу, позитивного до неї ставлення, осмислення звичаїв, традицій, моральних цінностей та інших компонентів, ураховуючи власну культуру, а також уміння ефективно функціонувати в умовах іншого лінгвокультурного середовища. Важливо навчити іноземців говорити так, щоб їх можна було зрозуміти. Соціокультурний аспект навчання українській мові як іноземній розподіляється на два напрями: культурнокраїнознавчий та соціологічний. Культурнокраїнознавчий напрям передбачає оволодіння іноземцями знаннями основних фактів з історії країни, до якої іноземці прибули на навчання, державно-правових, економічних та культурних особливостей. У свою чергу соціологічний напрям охоплює знання важливих для спілкування особливостей мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови і вміння поводити себе відповідно до цих знань. Іноземні студенти мають розуміти соціальні умовності (уміння почати і завершити бесіду,

знати привітання, вибачення тощо; жести), соціальні звичаї (візити, їжа, напої, запрошення), загальну інформацію (про умови життя, особливості повсякденного життя, міжособистісні стосунки, суспільні цінності тощо).

Реалізації соціокультурного підходу при вивченні мови сприяє позааудиторна виховна робота. Такі форми роботи, як перегляд фільмів професійного спрямування, участь у мовному клубі, навчальні екскурсії до музеїв, картинних галерей, театрів, містами України, проведення творчих вечорів, спортивних змагань, концертів позитивно впливає на формування толерантного ставлення до носіїв мови, до іншого, нового способу життя, сприяє морально-етичному вихованню. Організація зустрічей лідерів рад земляцтв іноземних студентів з адміністрацією вищого навчального закладу сприяє міжкультурній взаємодії та порозумінню культур.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Отже, як показав аналіз нормативно-правових документів, освітні програми з мовного навчання іноземних студентів потребують удосконалення. Згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України, необхідно забезпечити вивчення іноземними студентами української мови як іноземної. Викладачі Сумського державного університету медичного інституту кафедри мовної підготовки іноземних громадян активно працюють над розробкою та вдосконаленням навчальних планів, програм та мовних курсів із метою оптимізації процесу навчання українській мові іноземних студентів. Взаємозв'язок та комплексне використання основних педагогічних підходів, зокрема комунікативного, професійно-орієнтованого, комунікативно-когнітивного, евристичного, особистісно-орієнтованого, соціокультурного – при мовному викладанні на медичних факультетах вищих навчальних закладів – сприяє швидшій адаптації, покращенню розуміння іноземними студентами навчального матеріалу та вдосконаленню їх професійного мовлення, формуванню в подальшому комунікативної компетентності. Вищезазначені підходи спрямовані на модернізацію навчально-методичних програм зокрема та навчально-виховного процесу для іноземних студентів у цілому, згідно з європейськими вимогами та стандартами якості мовної освіти.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання [Електронний ресурс] / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. – Режим доступу : <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/inozemna/2372-zagalnoyevropejskirekomendaciyi-movnoyi-osviti-vivchennya-vikladannya-osinyuvannya.html>
2. Закон України «Про вищу освіту». Документ №1556-18: чинний. Редакція від 16.01.2016 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Кафедра мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://humf.sumdu.edu.ua/uk/kafedra-movno-pdgotovki-nozemnih-gromadjan.html>

4. Концепція мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс]. Режим доступу :  
[http://osvita.ua/doc/files/news/132/.../Concept\\_L\\_education.doc](http://osvita.ua/doc/files/news/132/.../Concept_L_education.doc)
5. Король С. В. Комунікативний підхід у навчанні іноземних мов [Електронний ресурс] / С. В. Король // Педагогічний дискурс. – 2012. – № 11. – С. 133–136. – Режим доступу :  
[http://www.nbu.gov.ua/old\\_jrn/soc\\_gum/peddysk/2012\\_11/korol.pdf](http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/peddysk/2012_11/korol.pdf)
6. Міністерство освіти і науки України. Наказ. № 997 від 18 серпня 2016 року [Електронний ресурс]. Режим доступу :  
[http://osvita.ua/legislation/Vishya\\_osvita/52124/](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/52124/)
7. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М. : Рус. яз., 1989. – 276 с.
8. Плинокос Д. Д. Компаративістський аналіз поняття «іноземний студент» [Електронний ресурс] / Д. Д. Плинокос // Теоретичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 255–258. – Режим доступу :  
[journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/6462-10446-1-SM\(1\).pdf](http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/6462-10446-1-SM(1).pdf)
9. Проскуркіна Я. І. Комунікативно-когнітивний аспект професійно-орієнтованого мовного навчання іноземних студентів медичного профілю [Електронний ресурс] / Я. І. Проскуркіна // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2012. – № 4. – С. 327–334. – Режим доступу :  
[http://www.nbu.gov.ua/old\\_jrn/soc\\_gum/pednauk/2012\\_4/327.pdf](http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/pednauk/2012_4/327.pdf)
10. Северина Н. Особливості мовної підготовки студентів-іноземців медичного профілю / Н. Северина, Л. Левицька // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2016. – № 1. – С. 75–83.
11. Українська має стати мовою міжнародного спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу :  
<http://www.ukrinform.ua/rubric-society/2069890-ukrainska-mae-stati-movou-miznarodnogo-splukuvanna-grinevic.html>
12. Юсеф Ю. В. Теоретичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів / Ю. В. Юсеф // Педагогічний процес : теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 187–194.
13. Ukrainian State Center of International Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу :  
<http://intered.com.ua>.

## REFERENCES

1. Nikolaieva, S. Y. (2003). *Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]*. Kyiv: Lenvit.
2. *The Law of Ukraine "On Higher Education". Document №1556-18: acting. Version of 16.01.2016.* Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (In Ukrainian).
3. *Kafedra movnoi pidhotovky inozemnykh hromadian Sumskoho derzhavnogo universytetu [Department of language training foreign students of SSU]*. Retrieved from: <http://humf.sumdu.edu.ua/uk/kafedra-movno-pdgotovki-nozemnih-gromadjan.html>.
4. *Kontseptsiiia movnoi osvity inozemtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [The concept of language education of foreigners in higher education institutions of Ukraine]*. Retrieved from: [http://osvita.ua/doc/files/news/132/.../Concept\\_L\\_education.doc](http://osvita.ua/doc/files/news/132/.../Concept_L_education.doc). (In Ukrainian).



5. Korol, S. V. (2012). Komunikatyvnyi pidkhid u navchanni inozemnykh mov [Communicative approach in teaching foreign languages]. *Pedahohichniy diskurs*, 11, 133–136. Retrieved from:

[http://www.nbuv.gov.ua/old\\_jrn/soc\\_gum/peddysk/2012\\_11/korol.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/peddysk/2012_11/korol.pdf). (In Ukrainian).

6. Ministry of Education and Science of Ukraine. Order. Number 997 of August 18, 2016. Retrieved from: [http://osvita.ua/legislation/Vishya\\_osvita/52124/](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/52124/) (In Ukrainian).

7. Passov, E. Y. (1989). *Osnovy kommunikativnoi metodiki obuchenia inoiazychnomu obshcheniu* [Fundamentals of communicative methods of teaching foreign language communication]. Moscow: Russian language. (In Russian).

8. Plynkos, D. D. (2012). Komparatyvistskyi analiz poniattia «inozemnyi student» [Comparative analysis of the concept of "foreign student"]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, 1, 255–258. Retrieved from: [journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/6462-10446-1-SM\(1\).pdf](http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/6462-10446-1-SM(1).pdf). (In Ukrainian).

9. Proskurkina, Ya. I. (2012). Komunikatyvno-kohnityvnyi aspekt profesiino-orientovanoho movnoho navchannia inozemnykh studentiv medychnoho profilu [Communicative and cognitive aspects of professional-oriented language training of foreign students of Medical Profile]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 4, 327–334. Retrieved from:

[http://www.nbuv.gov.ua/old\\_jrn/soc\\_gum/pednauk/2012\\_4/327.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/pednauk/2012_4/327.pdf)

10. Severyna, N. (2016). Osoblyvosti movnoi pidhotovky studentiv-inozemtsiv medychnoho profilu [Features of language training of foreign students of Medical Profile]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemami*, 1, 75–83. (In Ukrainian).

11. Ukrainian should be the language of international communication. Retrieved from: <http://www.ukrinform.ua/rubric-society/2069890-ukrainska-mae-stati-movou-miznarodnogo-spilkuvanna-grinevic.html> (In Ukrainian).

12. Yusef, Yu. V. (2013). Teoretychni zasady formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh likariv [Theoretical bases of communicative competence of the future doctors]. *Pedahohichni protsesy: teoriia i praktyka*, 3, 187–194.

13. Ukrainian State Center of International Education. Retrieved from: <http://intered.com.ua>.

## РЕЗЮМЕ

**Левенок Инна.** Педагогические подходы к украинскому языковому обучению иностранных студентов-медиков (на примере медицинского института Сумского государственного университета).

В статье на основе изучения нормативно-правовых документов и анализа научных источников раскрыта сущность основных педагогических подходов (коммуникативный, профессионально-ориентированный, коммуникативно-когнитивный, эвристический, личностно-ориентированный и социокультурный) в языковом обучении иностранных студентов медицинского института Сумского государственного университета. Обоснована необходимость формирования профессиональной коммуникативной компетентности, учитывая подходы с целью усовершенствования процесса обучения иностранцев, а также соотношения учебных программ с европейскими.

**Ключевые слова:** иностранные студенты, языковое обучение, украинский язык как иностранный, медицинские факультеты, высшие учебные заведения, педагогические подходы.

## SUMMARY

**Levenok Inna.** Pedagogical approaches to Ukrainian language training of foreign students-physicians (on the example of medical institute of Sumy State University).

*On the basis of analysis of normative documents and scientific sources essence of the main pedagogical approaches in the language training of foreign students of medical institute of Sumy state university are revealed. The necessity of formation of professional communicative competence is confirmed by improving process of study of Ukrainian language as foreign. Language training of foreign students is grounded on communicative, professionally-oriented, communicative-cognitive, heuristic, personality-oriented and sociocultural approaches. A persistent aim of these approaches is optimization of language training of foreigners and correlation of existent tutorials with the European ones. Taking into account that the number of foreigners is increasing day by day there is a necessity of improving the process of language learning, which is based on intercultural peculiarities.*

*According to the demands of Ministry of Education and Science of Ukraine it is necessary to provide learning of Ukrainian language for foreign students as a state language. The main purpose of teaching Ukrainian language for foreign students of medical institute is implemented in practical (communicative), training and educational tasks. These objectives can be realized only if foreign students achieve a certain level of language acquisition. Multicultural groups from different countries with different level of communicative skills require from lector diversity of tasks for foreign students to master their speech competence. The communicative aim of training foreign students-physicians is leading for developing speech skills in reading and speaking. It can be achieved by involving foreigners into Ukrainian socio-cultural and language environment. Vocational-oriented language training helps to deepen the knowledge of the basic sciences (physics, chemistry, biology, mathematics), promotes scientific worldview.*

*The aim of every approach is to make the process of study more interesting and useful for foreign students. Integration, interrelation and implementation of these basic pedagogical approaches into the process of language training of foreign students create the background of successful adaptation. They promote better understanding of a new study material; improve professional speech and formation of professional communicative competence of foreign students of medical departments of higher educational establishments.*

**Key words:** *foreign students, language training, Ukrainian language as foreign, medical faculties, higher educational establishments, pedagogical approaches, professional communicative competence.*

УДК 378:7.011.3–051:80

**Мішеніна Тетяна**

Криворізький державний педагогічний університет

ORCID ID 0000-0002-5992-4035

## **ДИДАКТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СФЕРИ У ЗМІСТІ КУРСУ «ОСНОВИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ» ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

*У публікації наведено тематичний блок у межах курсу «Основи лінгвокультурології», який розкриває релігійні уявлення представників лінгвокультури й особливості їх відтворення в мовній системі, роль у формуванні та розвитку мовної картини світу. Розгляд сакральних понять із позиції лінгвокультурології передбачає аналіз макроконцептів на рівні категоризації релігійної сфери («Релігійні уявлення праукраїнців»; «Християнські уявлення та їх*